

Mihai Eminescu și Dimitrie Petrino

Ing. Nicolae IOSUB

Poetul Dimitrie Petrino- gravură

GRANDMARE (AVRAN) Nr. 59. ANUL XXX. 1894.

Amanetul. Măcină și alungă suptă boii din pă...

Revista Familia și Eminescu

Dimitrie Petrino (n. 1838, Rujnița, Soroca - d. 29 aprilie 1878, București) a fost un poet bucovinean, membru al Societății Junimea din Iași și membru corespondent al Academiei Române din 1877. Dimitrie Petrino, descendent pe linie maternă din familia Hurmuzachi, s-a născut în 1838, în familia lui Petrachi Petrino (d. 1891), moșier basarabean proprietar al moșiei Rujnița și, ulterior, al moșiei Cernăuca, și a Eufrosinei, fiica lui Eudoxiu Hurmuzachi.

A studiat cu preceptori privați dintre unchii materni. Dimitrie Petrino l-a înlocuit pe Mihai Eminescu în postul de director al bibliotecii centrale din Iași, la data de 3 iunie 1875. Pornirea sa împotriva lui Eminescu era mai veche. Între altele, pentru că Petrino, care își făcea veacul pe la Hanul Trei Sarmale, a fost caracterizat de Eminescu cu apelativul de *Baron de trois sarmaux*.

De asemenea, Petrino îl dușmănea pe Eminescu pentru o critică pe care dânsul o publicase în revista *Albina* din Pesta, 1870, nr. 3 și 4, asupra broșurii lui Petrino intitulată: „Puține cuvinte despre conurperea limbei române în Bucovina”, Cernăuți, 1869.

A colaborat la revistele *Convorbiri literare*, *Familia*, *Foiaia Soțietății pentru Literatura și Cultura Română în Bucovina*. La 36 de ani, doborât de tuberculoză, după o viață de alcool și relații cu dame de bordel, Dimitrie Petrino a încetat din viață, sâmbătă 29 aprilie, în spitalul Brâncovenesc. Luni a fost înmormântat la cimitirul Șerban-Vodă, după un serviciu funebru oficial în Biserica Domnița Bălașa.

Dimitrie Petrino a fost un apropiat a lui Iacob Negruzzi, redactorul *Convorbirilor literare*, cu care a purtat o bogată corespondență, din care se observă că acesta suferea de tuberculoză, boală de care va și muri, în 1878. Negruzzi l-a sfătuit permanent pe tânărul poet, l-a îndemnat să scrie și să publice în revista condusă de el.

Într-o scrisoare către Iacob Negruzzi, trimisă din Cernăuți de către Dimitrie Petrino, în 27 martie 1874, acesta se destăinuie: „Dacă nu V-am mai scris în decursul de trei ani este, pentru că, suferind mult de o boală de piept ce nu mai eartă niciodată, am fost sâlit să cutreier lumea întreagă și să-mi petrec ernile în țeri unde-s stelele mai

luminoase și catării mai numeroși decât pe la noi; însă toate aceste vantagiuri nu m-au făcut să aflu sănătatea, și perzând pân și auzul, am revenit ca să mor în țara mea. Aceste toate însă nu m-au oprit a mă ocupa mult cu poesia și anume cu traduceri, pe care, dac-aș ști că Vă pot face o mulțămire ce ele, vi le-aș trimite bucuros... Aș fi fericit dacă mi-ați împărtăși opinia D-voastre despre bucata intitulată: **De pe pragul morții** (apare în *Convorbiri literare*, 1874, VIII, pg.63-65) și la care țiu ceva” (Dimitrie Petrino, în Cernăuți, Schwarzer Adler).

Dimitrie Petrino a fost în relații bune cu Iacob Negruzzi, dar l-a atacat pe Eminescu, Maiorescu, Alecsandri și pe „Pumniști”, în Bucovina, ceea ce l-a izolat de junimiști. El nu putea accepta ca traducerile sale din Geibel și Hugo, să nu fie acceptate de junimiști și nici n-au fost publicate în revista „Convorbiri literare”, ceea ce nu-i plăcea nici lui Eminescu: „Eu unul nu aud pretensiile D-lor din carii unul a publicat „Înger și demon”, „Egiptul” etc... altul „Mintea și eu”, „Rămâne nebun” (N. Lazu, *Convorbiri literare* 1873, VII) etc. și mulți alții altele asemenea, însă nici nu-i invidiezu, devreme ce talentul D-voastră îl admir, îl înțeleg și-l invidiez” (Scrisoare către Negruzzi, din 2 aprilie 1874).

Lui Petrino nu-i conveneau nici criticile aduse poeziei sale de către Titu Maiorescu, care aduce laude poezilor: Alecsandri, Eminescu, Botnărescu, Șerbănescu și Matilda Cugler, în schimb despre el spune: „În alte privințe suntem siliți a protesta contra exagerărilor bolnăvicioase ale fantasiei d-lui Petrino”.

Dacă D. Petrino, în 1869, se ridicase împotriva celor ce „stricau limba”, în *Broșura* sa, deci era de acord cu Maiorescu, indentificându-se cu junimismul, iar Eminescu ironiza, în 1970, *junimismul*, după ce îi ia locul lui Eminescu la bibliotecă, Petrino își reneagă orice legături cu junimismul literar și politic, spunând: „Neputând răbda un singur moment ca o asemenea acușatiune gravă și cu totul nemeritată să mă lovească, mă grăbesc a vă ruga domnule redactore, să bine-voiți a face loc acestor rânduri ” și trimite o scrisoare ziarului *Telegraful* (23 martie 1876), în care spune „că nici odată n-aș fi putut să fac parte din acea societate cu idei divergente”, deși afirmă: „ca invitat, am asistat la două adunări hebdomadare ale Junimei, aceasta o am făcut numai pentru a mă convinge din propria experiență de valoarea sa. Tot ce pot spune despre rezultatul observărilor mele sunt că cele ce le-am văzut în sânul Junimei, din respect către public, nu le pot spune”. În ziua următoare, P.P. Carp trimite o telegramă pentru destituirea lui Petrino din postul de bibliotecar, pentru care Maiorescu îl schimbă din funcție pe Eminescu (Aurel Vasiliu- *Eminescu și A. Pumnul*).

În articolul său din *Albina*, Eminescu ia apărarea lui Pumnul și „Foi Societății pentru Literatură și Cultură Română în Bucovina”, scuzând germanismele redactorilor: „Ei au învățat în școli, în care criticul nostru (D. Petrino) n-a învățat, și de aceea ei au, de nu dreptul, cel puțin scuza de a comite greșeli așa de mici”. Eminescu ia apărarea școlii în care deprinsese și el multe latinisme și germanisme, afirmând că „nu ne simțim îndestul de *capabili*, ca să apărăm cum se cade, oameni ca Șincai și ca Pumnul... oameni cari apoi nici nu au nevoie de apărarea noastră sau a altcuiva, pentru a rămânea cum sânt, adică nemuritori și mari”.

În 1875, Petrino încetează colaborarea la *Convorbiri literare*. „Scrisoarea adresată de d-l Petrino ziarului *Românul* m-a cuprins de mirare. Cum se poate ca un om inteligent să răspundă cu asemenea manieră, amabilităților cu care a fost întâmpinat la venirea sa în Iași de către societatea Junimea ? Și el a căzut în capcana grosolană ce caută să întindă oamenii ostili acestei societăți ? Și el crede în stafia *Direcției nouă*, inventată pentru spaima copiilor și a idiotoșilor ?... Încă un molipsit de boală imaginară, un molipsit ajuns la gradul acel pernicios unde omul își pierde până și regulile cele mai elementare ale buneii cuviinți. Dumnezeu să-l erte, că nu știe ce mai zice. Îmi pare rău însă că Carp s-a potrivit lui și s-a grăbit a-l destitui, făcând astfel dintr-un rătăcit o victimă politică” (Scrisoare a lui Alecsandri către Iacob Negruzzi, din 28 martie 1876).

Dimitrie Petrino publicase o scrisoare în ziarul *Românul* condus de C.A. Rosetti, în care critica Societatea *Junimea*, acuzând-o de activitate politică opusă intereselor românești și declarând că se simte jignit de a fi considerat membru al acestei societăți.

Eminescu își va descărca supărarea împotriva lui Petrino, în versuri satirice, ca acestea din sonetul *Petri- Notae*:

„Împresurat de creditori, se vede
Și neputând plăti cu rele rime
Te-ai strecurat pe la Cordun, sublime
Să ne-amăgești cu versuri centipede”.

În 1876, Eminescu este nevoit să facă față unui proces, din cauza lipsurilor unor cărți din biblioteca pe care o condusese. El nu înțelege de ce Dimitrie Petrino e împotriva lui și l-a dat în judecată: „...azi profesorul Vizanti mă lovește prin o înscenare, tot atât de odioasă, la care se alipește și prietenul Petrino. Înțeleg răutatea celui dintâi, dar nu pot înțelege scopul celui de al doilea, când eu nu mai am nici o pretenție, ce pretenție poate să aibă dânsul ? Îl credeam prieten, și azi face alianță cu dușmanii mei. Cred că-i o rătăcire, sau în cazul cel mai bun, o răzbunare contra unui articol ce-am scris într-o revistă din Pesta. Copilărie. Ah, politica este cauza tuturor nenorocirilor din țara noastră” (Scrisoare din 12 septembrie 1876 către Veronica Micle).

Al doilea proces l-a avut Mihai Eminescu în anul 1876, ca urmare a acțiunii intentate de poetul Dimitrie Petrino, urmașul poetului la conducerea Bibliotecii Centrale Universitare din Iași, în perioada 1 iulie 1875- 29 aprilie 1878, când încetează din viață. În urma unor intrigi politice împotriva junimiștilor, profesorul Andrei Vizanti pune la cale acest proces împotriva lui Eminescu, folosindu-se de noul director al bibliotecii, Dimitrie Petrino și de bibliotecarul T. Aroneanu, pe motivul lipsei a 93 de cărți din inventarul bibliotecii și a unor mobile. Cu toate că D. Petrino luase în primire, printr-un document redactat de el și semnat de amândoi, gestiunea bibliotecii, după un an, în septembrie 1876, Eminescu este adus în fața Tribunalului din Iași, în urma rapoartelor înaintate de Petrino Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor, în care semnală absența unui număr mare de volume și a unei părți din mobilier.

În data de 9 noiembrie 1876, judecătorul de instrucție P. Stoica, îl interoghează pe Dimitrie Petrino. La întrebarea judecătorului: „Nu aveți D-voastră situația dacă aceste lipsuri provin din reaua credință a foștilor bibliotecari sau numai din neglijența D-lor”. Dimitrie Petrino răspunde: „Eu cred că a fost rea credință din partea fostului bibliotecar D-l Eminescu, întâi pentru că parte din mobilierul bibliotecii a fost luat acasă la D-lui pentru serviciul D-sale particular, și al doilea pentru că mai multe cărți s-au găsit tot acasă la D-l Eminescu fără a fi trecute în catalog conform regulamentului bibliotecii, din aceste împrejurări se vede că D- lui avea intențiunea de a-și apropia cărțile și mobilierul luate, ceea ce se confirmă și mai mult că abia după mai multe somațiuni și stăruinți ale mele am putut obține îndărăpt parte din cărți și mobilier și mai cu seamă după ce l-am încunoștințat că sunt însărcinat de minister de a urmări înnaintarea justiției”.

După preluarea bibliotecii, la 2 iulie 1875, prin semnarea unui proces-verbal, Petrino pleacă în concediu pentru două luni, și Eminescu, fără pic de ranchiună, îi ține locul fără nici o plată. De aici se vede răutatea și intenția lui Petrino de a-l înfunda pe Eminescu, cu toate că acesta, la interogatoriul procurorului a recunoscut că are cărți pentru studiul său personal și a luat o parte din mobilierul ce nu era trebuincios ca să pună arhiva revizoratului școlar.

Întrebarea care se pune este: De ce Dimitrie Petrino, fost membru al „Junimii” a intrat în jocul lui Vizanti și i-a intentat proces lui Eminescu? Motivele trebuie căutate cu mult mai înainte. În anul 1947, Gheorghe Eminovici, cumpără de la mama lui D. Petrino- Eufrosina Petrino- pentru suma de 4000 de galbeni, moșia de la Ipotești pe care o primise de zestre la căsătorie. Eminovici achită 1500 de galbeni la semnarea actelor, urmând ca restul de bani să-i achite în rate. De tranzacție se ocupă fratele Eufrosinei Petrino, Constantin Hurmuzachi, care trebuia să recupereze și ratele de la Eminovici. Dar, Hurmuzachi intră în conflict cu Gh. Eminovici, încă de la Dumbrăveni, după moartea lui C-tin Balș și între ei au loc mai multe procese, cu amânarea achitării ratelor din partea lui Eminovici, conflict ce a durat vre-o patru ani, până la achitarea completă a moșiei Ipotești. Eufrosina Petrino, mama lui Dimitrie, a primit banii de pe moșie cu țârâita, ceea ce nu i-a convenit, și acest lucru era știut și de fiul ei, care și-a creat o adversitate față de familia lui Mihai Eminescu și a sa. Lucrul acesta n-a putut fi uitat de Dimitrie Petrino.

Al doilea motiv, și cel mai important, a fost articolul lui Eminescu „O scriere critică”, publicat în ziarul „Albina” No.3 și 4 din 1870, de la Pesta, în care poetul i-a atitudine față de broșura lui Petrino „Puține cuvinte despre coruperea limbei române în Bucovina de D. Petrino”, Cernăuți 1869. În această „O scriere critică”, Eminescu a luat apărarea lui Aron Pumnul, pe care Petrino îl critica în broșura lui, spunând: „*Persoana asupra căreia aveți bunătatea a face alusiuni, atât de delicate, domul meu, a încetat de mult de a mai fi o persoană simplă. Nu mai e muritorul slab, muritorul plin de defecte pământeste, nelimpzit încă de eterul opiniunii publice,- nu! el e personificarea unui principiu, sufletul- nemuritoriu neapărat- care a dat consistența și conștiința națională maselor și a făcut din ele o națiune*”.

În urma acestei critici din partea lui Mihai Eminescu, poetul Petrino nu l-a uitat și, cu orice prilej, a căutat să se răzbune pe el, așa cum a făcut în anul 1876, intentându-i un proces, care l-a afectat atât de mult pe poet. Iată ce scrie Eminescu Veronicăi Micle, despre acest proces: „*Stimată Doamnă. După încercarea grea pe care am îndurat-o prin destituirea din postul ce-l ocupam ca revizor, fără cauză, dar cu efect zdrobitor asupra existenței mele materiale. Azi, profesorul Vizanti mă lovește prin o înscenare tot atât de odioasă, la care se alipește și prietenul Petrino. Înțeleg răutatea celui dintâiu, dar nu pot înțelege scopul celui de al doilea, când eu nu mai am nici o pretenție, ce pretenție poate să aibă dânsul? Îl credeam*

prieten, și azi face alianță cu dușmanii mei. Cred că-i o rătăcire, sau în cazul cel mai bun, o răzbunare contra unui articol ce-am scris într-o revistă din Pesta” (Scrisoare către Veronica Micle aflată în posesia lui Octav Minar).

Cu toate necazurile suferite din partea lui Dimitrie Petrino, Mihai Eminescu nu a ținut supărare și, la moartea sa, pe 4 mai 1878, a scris un frumos necrolog, afirmând că acesta „talent a avut, poet era!": „Dimitrie Petrino, cunoscut și sub epitetul de bard al Bucovinei, a încetat din viață sîmbătă 29 aprilie la 1 oră după amiază în spitalul Brîncovenesc. Luni la 4 ore i s-a făcut înmormîntarea la cimitirul Șerban-Vodă, după un serviciu funebru oficiat în biserica Doamna Bălașa.

Familia sa e originară din Moldova, de unde trecu în Basarabia rusească și de aci în Bucovina, unde a fost născut Dimitrie.

Însurat foarte de tînr cu frumoasa fiică a baronului de Buchenthal- boier român din Bucovina- fu adînc lovit de moartea soției sale, în amintirea căreia a scris cele dintîi și cele mai bune poezii: Florile de mormînt. Micei broșuri îi urmă în curînd un volum mai mare, Lumine și umbre, apoi un poem epic, scris sub impresia lui Rolla al lui Alfred de Musset, intitulat Raul. Puțin după aceasta trecu din Bucovina în Moldova. Un defect, rezultat din tifos, adecă surzirea deplină de amîndouă urechile, îl făcea impropriu pentru însărcinări publice de o activitate mai întinsă. Însă ministrul Maiorescu îl numise director al bibliotecii din Iași. Precum merg lucrurile la noi, unde orice talent, fie poetic, fie artistic în genere, e atras în vârtejul jucăriilor politice, tot astfel s-a întîmplat că și Petrino a fost ademenit prin făgăduințe, tîrît în vârtejul vieții politice și tot prin instigațiile coteriei politice care îl captivase, a fost împins la publicarea mai multor lucruri ce erau mai prejos de demnitatea unui adevărat talent. În această vreme a publicat două poeme din care una, La gura sobei, e bună, cealaltă, Legenda nurului, e slabă. Cea din urmă poezie a sa a fost publicată în „România liberă” și cuprinde o persiflare a unei poezii a lui Vasile Alecsandri, încît se vede că înrîurirea noilor săi amici îl duse din rău în mai rău. Dar, în sfîrșit, de mortuis nil nisi bene. Talent a avut, poet era! Cît despre celelalte calități ale caracterului, nu a inteligenței, ele astăzi nu mai sînt. E bine chiar că de la cei mai mulți oameni cari se deosibesc întrucîtva de turma cea mare și neagră, de turma celor răi și mărginiți totodată, nu rămîn în urmă decît faptele inteligenței”.

Înmormîntarea poetului Dimitrie Petrino a fost simplă și tristă. Cîțiva amici politici și cîțiva stimatori ai talentelor lui, cu totul vreo douăzeci de persoane, erau adunate împrejurul coșciugului. D. N. Ionescu a rostit un discurs funebru plin de vervă declamatorie; a vorbit despre drepturile României asupra Bucovinei, despre regimentul al treisprezecelea de dorobanți, despre hotărîrea românilor de a nu ceda Basarabia; ne-a spus că raposatul, fost milionar de mai multe ori și născut baron, a risipit avere, a lepădat titlu și rang, și-a părăsit țara, fiindcă era democrat și voia să trăiască ca democrat, fiindcă desprețuia deșertăciunea lumească și își iubea națiunea.

Cât de trist e a vedea un poet mort și a-i asculta panegiricul, în care numai despre poet nu se vorbește!? În o viață atît de bogată și atît de zbuciumată, d. N. Ionescu nu a găsit decît un hârb democratic!

Bibliografie:

- 1.C. Loghin- *Istoria literaturii în Bucovina, 1775- 1918*, Cernăuți, 1926
- 2.V. Gr. Pop- *Conspect asupra literaturii române și literaturilor ei de la început și până astăzi II- 1876*
3. M. Eminescu- *Diverse- O scriere critică- Colecțiunea Șaraga*, Iași, 1895
4. Octav Minar- *Eminescu în fața justiției- Editura Librăriei Școalelor C. Sfetea*, București, 1912
5. George Călinescu- *Viața lui Mihai Eminescu- Ed. Junimea*, Iași, 1977
- 6.Constantin Popescu- Cadem- *Procesul de la Înalta Curte de Compturi- Revista Manuscriptum nr.1*, 1980
- 7.Augustin Z.N. Pop- *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu- Editura Academiei Republicii Socialiste România*, București, 1969

Ing. Nicolae Iosub, Botoșani